

Sametingsráðets likestillingspolitiske redegjørelse 2012

Sak 037/12

SÁMEDIGGI SAMETINGET

Ávjovárgeaidnu 50
N-9730 Karasjok/Kárášjohka
Telefon +47 78 47 40 00
Telefaks +47 78 47 40 90
samediggi@samediggi.no
www.samediggi.no

Innledning

Sametinget vedtok vår egen handlingsplan for likestilling for perioden 2009-2013 i plenum i desember 2008. Bakgrunnen for handlingsplanen var å synliggjøre arbeidet med likestilling, og samtidig bidra til at likestillingsarbeidet ikke bare ble ord, men også handling.

Vi er nå godt over halvveis i handlingsplanens virkeperiode. Sametingsrådet ønsker derfor å presentere resultatene av handlingsplanen så langt, og vi ønsker å begynne planleggingen av hvordan vi skal arbeide med likestilling framover.

Denne redegjørelsen bygger på Sametingets handlingsplan for likestilling. Handlingsplanens tre innsatsområder, kjønnslikestilling, toleranse for ulike seksuelle legninger og bekjempelse av vold i nære relasjoner, er derfor hovedtemaene i redegjørelsen. Sametingsrådet har det siste året tatt likestilling opp på den internasjonale arenaen. Dette arbeidet vil derfor også bli presentert i redegjørelsen.

Med bakgrunn i en statusbeskrivelse av likestillingsarbeidet i Sametinget, vil vi identifisere utfordringene på likestillingsfeltet. Videre vil målsettinger og strategier på hvordan vi kan nå målene våre tas opp til diskusjon.

Status for Sametingets likestillingspolitikk

Sametingets handlingsplan for likestilling 2009-2013

Handlingsplanens visjon er at vi skal ha et likestilt samisk samfunn med like rettigheter, plikter og muligheter for kvinner og menn. Under følger en statusbeskrivelse for de tre innsatsområdene i handlingsplanen per i dag. Beskrivelsen går ikke i detalj på alle tiltakene i handlingsplanen.

Likestilling mellom kjønnene

Hovedmålet på dette innsatsområdet er at likestillingspolitikken skal implementeres i alle politikkområder i Sametingets arbeid. Dette innebærer i praksis at vi tidlig i alle politiske prosesser analyserer hvilke konsekvenser politikken kan få for kvinner og for menn. Svært lite politikk er i utgangspunktet kjønnsnøytral. Når politikk utformes og beslutninger tas, må vi ta hensyn til kvinner og menns ulike liv, vilkår, ønsker og behov. For å oppnå likebehandling av kvinner og menn er det derfor ofte behov for ulike tiltak for kjønnene. Viktig er det også at både kvinner og menns bidrag og innsats synliggjøres og gis verdi på de ulike politikkområdene. I redegjørelsen vil sametingsrådet ha størst fokus på kvinners rettigheter.

Kjønnspektivet i styringsdokumenter

Implementeringen handler om bevisstgjøring og prioritering. Det handler om å ha et kontinuerlig fokus på likestilling og det handler om å stille de riktige spørsmålene. Det er å tørre å bringe kjønnspektivet på bane, også i saker der det i første omgang ikke synes relevant. For å sikre at dette skal skje, må vi ha rutiner. Sametingsrådet har arbeidet for at disse rutinene er integrert i arbeidet med styringsdokumentene våre.

Sametingsrådet har igangsatt en sterkere satsning på plan- og meldingsarbeidet i Sametinget. Dette for å tydeliggjøre målene og strategiene i politikktutviklingen. I rutinene for plan- og meldingsarbeidet er kjønnspektivet integrert. Gjennom hele meldingsprosessen er det satt krav om at vi må redegjøre for hvilke konsekvenser forslagene våre kan få for kvinner og for menn.

Sametingets budsjett er det viktigste styringsdokumentet vi har. Budsjettet er også handlingsplan for vår årlige virksomhet. I budsjettet skal tiltakene for gjeldende budsjettår inn, gjerne basert på målene og strategiene i meldingene. Hele budsjettet er gjennomgått i et kjønnsperspektiv, og aktuelle tiltak i handlingsplanen er innarbeidet. Konkrete eksempler på tiltak i budsjettet er at institusjoner og organisasjoner som søker tilskudd over Sametingets budsjett må redegjøre for om det omsøkte tiltaket vil gi ulike konsekvenser for kvinner og menn. I budsjettet er det en egen post for evalueringer av tilskuddsordninger. Disse skal evalueres og revideres i et kjønnsperspektiv. Under de ulike fagkapitlene er det også innarbeidet kjønnsspesifikke tiltak.

Samarbeid

De samiske likestillingsorganisasjonene representerer det sivile samiske likestillingsamfunn. For Sametinget er det derfor viktig å ha en god dialog med de samiske likestillingsorganisasjonene. På de årlige møtene med organisasjonene diskuteres Sametingets tilskudd til organisasjonene og generelle likestillingspolitiske saker. Sametingsrådet setter pris på at organisasjonene utfordrer oss på likestillingsspørsmål og at de fremmer likestillingspolitiske saker i samiske samfunn generelt.

På mange felt har ikke Sametinget selv myndighet eller mulighet til å gjennomføre ønskede tiltak. Kontakten med Regjeringen er derfor svært viktig. I den daglige saksbehandlingen gir vi høringssvar og innspill til Regjeringens likestillingspolitikk. Sametinget har også hatt konsultasjoner med Barne- og likestillingsdepartementet om Regjeringens handlingsplan for likestilling mellom kjønnene. Vår egen handlingsplan danner grunnlaget for Sametingets posisjon i konsultasjonene. Konkrete resultater av disse konsultasjonene er en konferanse om mansrollen i samiske samfunn, som blir arrangert i november i år, og et prosjekt i samarbeid med Justisdepartementet om vold i nære relasjoner i samiske samfunn. For sametingsrådet var det også viktig at det samiske perspektivet ble integrert i handlingsplanen og i Regjeringens videre arbeid med likestilling.

I møter med Barne- og likestillingsdepartementet har sametingsrådet tatt opp at Likestillings- og diskrimineringsombudet har fått henvendelser fra samiske brukere, at samiske likestillingsorganisasjoner ikke er inkludert i likestillingsarbeidet på nordisk nivå og hvordan det samiske perspektivet kan inkluderes i likestillingsutvalgets arbeid.

Deltakelse i beslutningsprosesser

Deltakelse i beslutningsprosesser er ikke bare et spørsmål om rettferdighet eller demokrati, men en nødvendig forutsetning for at både kvinner og menns interesser tas i betraktning. Vi bør alle være stolt av at vi er en del av kanskje et av verdens mest kjønnsbalanserte folkevalgte organ. Sametinget har gjennom to valg klart å holde kjønnsbalansen med cirka 50 % menn og 50 % kvinner. Vi vet at slike resultat ikke kommer av seg selv. Det krever et ønske om og en bevissthet om likestilling, og det krever konkrete tiltak. Foran hvert sametingsvalg har Sametinget blant annet vedtatt i plenum at det skal være et krav til listestillerne om minimum 40-60 % kjønnsbalanse på listene. Sametingsrådet fremmer i dette plenum denne saken også for valget i 2013.

De samiske institusjonene er viktige aktører i det samiske samfunnet. I Sametingets budsjett har vi satt et krav til institusjoner som får tilskudd over Sametingets budsjett, at de må ha minst 40-60 % kjønnsbalanse i sitt styre.

Arbeids- og næringslivet

Primærnæringene er viktige i det samiske området, og Sametinget skal ha en sterk satsning på dem. Kvinner har tradisjonelt hatt sentrale og viktige roller i primærnæringene. Det er derfor nærliggende å tro at strukturelle tiltak (lovgivning, forvaltning og rammeoverføringer) har ført til at kvinners mulighet til å delta i disse næringene er svekket.

En forutsetning for å sikre likestilling i primærnæringene er at kvinner må inn på de arenaene hvor beslutninger tas. Sametingsrådet har i dialog med regjeringen etterlyst tiltak som motiverer og gir kvinner mulighet til å delta på alle beslutningsnivå i primærnæringene. Vi har også bedt om en utredning som bidrar til kunnskap om samiske kvinners økonomiske ressurser og makt.

Når det gjelder reindrifta, har sametingsrådet tatt opp likestillingsspørsmålene gjentatte ganger i forbindelse med reindrifftsforhandlingene. Vi har lagt vekt på at reindrift er en familiebasert næring, der kvinner har en sentral plass som arbeidskraft, kunnskapsbærer og kunnskapsleverandør til den yngre generasjon. Ved forhandlingene om reindrifftsavtalen 2010/2011 ble avtalepartene enige om å nedsette en arbeidsgruppe som skulle gå igjennom og vurdere eksisterende utredningsmateriale om likestilling i reindriften, samt å foreslå tiltak for å fremme likestillingsaspektet i næringen. Rapporten fra arbeidsgruppa ble avlevert i oktober 2010, og sametingsrådet vil påse at arbeidsgruppas forslag til tiltak prioriteres og følges opp.

Et viktig virkemiddel når det gjelder næringsutvikling i samiske områder er tilskudd. I Sametingets budsjett har derfor tilskuddene til næringsformål prioriteringer som gjelder kvinnelige næringsutøvere.

Av de sakene som Sametinget arbeider med og som får størst oppmerksomhet i media, er saker som gjelder retten til land, vann og ressurser i samiske områder. Disse sakene handler også i stor grad om grunnlaget for primærnæringene. I Sametingets handlingsplan for likestilling har vi derfor et punkt om at kjønnsperspektivet inkluderes i dette arbeidet. Sametingsrådet har blant annet bedt Finnmarkskommisjonen om å være bevisst på kjønnsperspektivet i arbeidet med å kartlegge eksisterende rettigheter til grunn og naturressurser i Finnmark. Vi har registrert at både kvinner og menns bruk av utmarka er et av temaene som blir belyst under høringsmøtene om kartleggingen av utmarksbruk i de ulike undersøkelsesfeltene.

Forankringen av samisk likestillingsarbeid

I handlingsplanen er det foreslått en institusjonalisering av samisk likestillingsarbeid i et samisk kompetansemiljø. Sametinget har derfor støttet igangsetting av et treårig prosjekt i samarbeid med Barne- og likestillingsdepartementet og Fornyings- og administrasjonsdepartementet. Dette prosjektet har Galdu fått midler til å utføre og målet med prosjektet har vært at de gjennom informasjons- og dokumentasjonsvirksomhet skulle fremme likestilling og antidiskriminering i det samiske samfunnet. Konkrete resultater har latt vente på seg, men gjennom prosjektet har Galdu satt et nødvendig fokus på likestilling, både nasjonalt og internasjonalt. Prosjektet er foreløpig satt på vent på grunn av ressursituasjonen ved senteret.

Handlingsplanen legger også opp til at samisk språk- og kulturkompetanse integreres i andre organer som har myndighet innenfor feltet likestilling og diskriminering. Vi har derfor arbeidet for at Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) sikres en slik kompetanse. LDO har i møte med sametingsrådet konstatert at de har færre henvendelser fra samer enn fra etnisk norske. Sametingsrådet mener dette kan ha en sammenheng med LDOs kompetanse på området.

Likestillings- og diskrimineringsnemnda er LDOs klageinstans. En part som er uenig i ombudets avgjørelse, kan bringe sin sak inn for denne nemnda, som er meget viktig for rettsutviklingen på likestillings- og diskrimineringsfeltet. Sametingsrådet er derfor svært glad for at Ellen Katrine Hætta ble oppnevnt som medlem av nemnda etter forslag fra oss. Å sikre urfolks representasjon i slike fagnemnder er et tiltak som vil være med på å sikre at staten overholder internasjonale forpliktelser overfor samene som urfolk.

Toleranse for ulike seksuelle legninger

Sametinget har i handlingsplanen som mål at det blir en større aksept og toleranse for homofile og lesbiske i samiske samfunn. Sametinget hadde i 2008 en tilskuddspost i budsjettet for likestillingstiltak

der en av prioriteringene var å fremme likestilling på tvers av seksuelle legninger. Det ble gitt tilskudd til en rekke prosjekter. Med tilskuddsposten fikk vi rettet oppmerksomheten mot homofile og lesbiske sin situasjon i samiske samfunn. Dessverre er de konkrete resultatene av prosjektene uteblitt.

Bekjempelse av vold i nære relasjoner

Målsettingen på dette innsatsområdet er at både kvinner og menn skal ha rett til et liv fritt for vold og trusler om vold, og at barn skal ha rett til en oppvekst uten overgrep og frykt.

Når det gjelder barn som blir utsatt for og er vitne til vold, ivaretas rettigheter gjennom barnehusene. Barnehusene er et tverretattlig mottak for barn, ungdom og psykisk utviklingshemmede voksne som har vært utsatt for vold, overgrep eller vært vitne til vold i familien. Sametingsrådet har derfor arbeidet for at samisk språk- og kulturkompetanse inngår i virksomheten til barnehuset i Tromsø. Barnehuset i Tromsø har i dag et nasjonalt ansvar for samiske barn i Norge.

I arbeidet med å bekjempe vold i nære relasjoner har et av problemene vært at vi har et for dårlig kunnskapsgrunnlag til å kunne sette i gang konkrete tiltak. Dette er også et tabubelagt og ømtålig emne. Sametinget har derfor startet et prosjekt sammen med Justisdepartementet om vold i nære relasjoner i samiske samfunn, der målsettingen er å få et bedre kunnskapsgrunnlag for å kunne bidra til at det utvikles gode tiltak mot vold i nære relasjoner. Resultatene av dette prosjektet er ventet i 2013.

Likestilling på den internasjonale arena

Samene i Norge bor i et av verdens rikeste land. Vi har rettigheter og tilgang til et velferdstilbud som mange andre urfolk bare kan drømme om. Derfor mener sametingsrådet at vi også på likestillingsfeltet må arbeide for at utviklingsmulighetene og rettsutviklingen for andre urfolk blir bedre. Samtidig er deltakelse på internasjonale arenaer en god anledning til å sette spørsmål som gjelder den samiske befolkningen på dagsorden. Det kan bidra til å heve statusen til disse sakene og det kan bidra til å legge press på nasjonale myndigheter. Sametingsrådet har det siste året derfor deltatt internasjonalt på arenaer som omhandler likestilling.

Sametingsrådet var til stede da Norge avga sin 8. rapport om oppfølging av FNs kvinnediskrimineringskonvensjon. Vi hadde gitt innspill til denne rapporten om blant annet samiske kvinners helse. Vi pekte blant annet på forskjell i språklige og kulturelle rettigheter for samiske kvinner avhengig av om de bor innenfor eller utenfor forvaltningsområdet for samiske språk. I sin tilbakemelding til Norge var FN opptatt av manglende informasjon fra Norge om samiske kvinner og deres helsesituasjon, og de etterspurte tiltak for å rette opp denne klare helseforskjellen. Dette er med på å legge et press på norske myndigheter.

Sametingsrådet var også til stede under FNs kvinnekommisjon sin sesjon i 2012. Hovedtema var kvinner på landsbygda og deres rolle i utviklingsspørsmål og i bekjempelse av fattigdom og sult. Dette er et aktuelt tema i samiske områder hvor vi opplever at mange unge kvinner ikke ønsker å bosette seg i de små samiske bygdesamfunnene.

Under kvinnekommisjonens sesjon bidro sametingsrådet i utarbeidelsen av en resolusjonstekst om situasjonen for urfolkskvinner. Dette er første gang at det innenfor FNs kvinnekommisjon er blitt framforhandlet en egen resolusjon om urfolkskvinnens situasjon. Det var få urfolkskvinner som deltok under kvinnekommisjonen, og kun et fåtall hadde tilgang til og innflytelse i forhandlingene. Sametingsrådet tok til ordet for behovet for å styrke urfolkskvinnens tilstedeværelse og innflytelse i kvinnekommisjonen. Det endelige resolusjonsutkastet anmoder blant annet statene om å iverksette særskilte tiltak for å fremme og styrke politikk og programmer for å sikre urfolkskvinnens deltakelse i offentlige beslutningsprosesser.

Også under FNs konferanse om bærekraftig utvikling, Rio +20, hadde Sametinget fokus på kvinneperspektivet. Flere kvinner enn menn lever i fattigdom, og kvinnene er ofte ansvarlige for å skaffe mat og vann. Sametingsrådet er derfor glad for at kvinnes rolle i arbeidet med bærekraftig utvikling fremmes i sluttokumentet og at det er formulert mål om kjønnsbalanse når det gjelder kvinner i ledende posisjoner.

Framtidige utfordringer

Denne statusbeskrivelsen viser at Sametingets handlingsplan for likestilling har gitt resultater. Der vi har kommet lengst er i implementeringsarbeidet. Vi har innarbeidet gode rutiner i det daglige arbeidet for at politikken som utformes skal analyseres i forhold til kjønn. Samtidig er dette et arbeid som krever kontinuerlig fokus.

Sametingsrådet er også fornøyd med arbeidet når det gjelder kjønnsbalansen i beslutningsorganer. Fra og med 2012 har vi satt krav til institusjoner og organisasjoner som får tilskudd over Sametingets budsjett om minimum 40-60 % kjønnsfordeling i styret. Framover vil vi arbeide for at kvinner også er med i beslutningsorganer som gjelder primærnæringene. Vi har også klart å opprettholde kjønnsbalansen i plenum. Å få flere unge menn inn i blant annet Sametingets plenum er noe vi vil henstille listestillere om å være oppmerksom på til valget i 2013.

Alt er imidlertid ikke løst, og vi har på langt nær like rettigheter, plikter og muligheter for kvinner og menn i samiske samfunn. Sametingsrådet ønsker å fokusere på følgende utfordringer i denne redegjørelsen:

- Fraflytting
- Forankringen av likestillingsarbeidet
- Vold i nære relasjoner
- Holdninger til lesbiske og homofile samer
- Det internasjonale likestillingsarbeidet

Fraflytting

I løpet av de siste 20 årene har folketallet i virkeområdet for Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling (STN-området), sunket med 16 %. Til sammenligning økte folketallet i resten av landet med 15 %, jfr. Samisk statistikk 2012. Nedgangen i folketallet i STN-området skyldes utflytting og fødselsunderskudd. Det er flest kvinner og unge som flytter, og de fleste flytter til byer.

Årsaken til at flere kvinner flytter, kan være at arbeidsplassene i distriktet ikke er tilpasset utdanningsnivået. I følge "Samiske tall forteller 4", har ca. 13 % flere kvinner enn menn i STN-området, utdanning på 3 år eller mer på høyskole/universitet. Det er en utfordring å sørge for at kvinner og unge som flytter, kommer tilbake etter endt utdanning.

Vi må spørre oss hvorfor den samiske bygda ikke er attraktiv for kvinner og unge? Hva kvinner skal leve av i de samiske områdene og hvordan Sametinget kan legge til rette for dette, er også viktige spørsmål i Sametingets likestillingspolitikk. At kvinners innsats og bidrag til samiske samfunn blir verdsatt og synliggjort, er aspekter ved dette.

Forankringen av likestillingsarbeidet

Likestilling omhandler alle samfunnsområder og er et sektorovergripende fagfelt. Å jobbe med likestilling handler om å hele tiden gjøre oppmerksom på at kjønnsperspektivet blir ivaretatt når samfunnsproblemer skal utredes og når beslutninger skal tas. Vi har tidligere påpekt at

likestillingspolitikk og samepolitikk bygger på den samme ideologien, der målet er likebehandling av to eller flere i prinsippet likestilte parter.

I Sametingets handlingsplan for likestilling har vi strategier og tiltak for forankring av likestillingsarbeidet i samiske samfunn som går både på institusjonalisering og på integrering i eksisterende organer. En av strategiene er at likestillings- og diskrimineringsarbeidet må forankres institusjonelt i et samisk kompetansemiljø. Tiltaket var at Sametinget skulle bidra til at det ble etablert i et organ som har ansvar for overvåkning av og rapportering om likestillings- og diskriminerings spørsmål i det samiske samfunnet.

Som nevnt tidligere i redegjørelsen har de konkrete resultatene av dette prosjektet uteblitt og prosjektet er foreløpig satt på vent. Vi må derfor diskutere hvordan vi skal arbeide for at forankringa av likestillingsarbeidet skal videreføres.

Holdninger til lesbiske og homofile samer

På dette området har vi få resultater å vise til, og på den måten har vi dessverre vært med på å bidra til en fortsatt taushet omkring homoseksualitet i samiske samfunn. En taushet som kanskje er en av de største utfordringene for homofile og lesbiske i samiske samfunn. Dette framgår av Fafo-rapporten ”Lesbiske og homofile i Sápmi. En narrativ levekårsundersøkelse” (2009). I rapporten går det fram at fire fenomener er gjennomgående i intervjuene med lesbiske og homofile i samiske samfunn. Dette er tausheten om homoseksualitet, det sterke religiøse innslaget, identitet og tilhørighet til flere minoriteter, og utstøting og sosial ekskludering. Selv om undersøkelsen baserer seg på et fåtall informanter, er dette det beste og kanskje det eneste grunnlaget for kunnskap vi har om homoseksualitet i samiske samfunn.

I undersøkelsen framgår det at det er mindre vanskelig å være åpen som lesbisk enn som homofil. Dette kan skyldes at mannsrollen i samiske samfunn kan oppleves å være smal. Sametingsrådet ser behov for en diskusjon om den samiske mannsrollen, og ser fram til konferansen ”Menns liv i en samisk kontekst” senere i høst.

Samtidig må vi arbeide for å finne tiltak som kan bidra til at homofile og lesbiske føler seg inkludert i det samiske samfunnet.

Vold i nære relasjoner

Sametingsrådet har nulltoleranse når det gjelder vold i nære relasjoner i samiske samfunn. Vi vet at det finnes, og vi ønsker å kunne bidra til at de som blir utsatt for det får den hjelpen de har krav på.

Utfordringen har vært at det finnes lite kunnskap om vold i nære relasjoner i samiske samfunn. Vi har ikke individbasert samisk statistikk i Norge som forteller noe om forekomsten av vold. Krisesentrene har heller ikke statistikk som baserer seg på etniske kriterier i forhold til samisk identitet. Det er derfor behov for kunnskap om vold i nære relasjoner i samiske samfunn. Vi har behov for denne kunnskapen for å vite hvordan hjelpetiltak kan tilrettelegges best mulig for den samiske befolkningen.

Sametingsrådet har forventninger til at samarbeidsprosjektet mellom Sametinget og Justisdepartementet om vold i nære relasjoner i samiske samfunn skal gi oss kunnskap som gjør det lettere å møte dette problemet. Vold i nære relasjoner er også hovedtema under neste sesjon i FNs kvinnekommisjon i 2013.

Det internasjonale likestillingsarbeidet

Sametinget har en sterk posisjon i det internasjonale urfolkssamarbeidet. Denne posisjonen ønsker sametingsrådet kan brukes også for å styrke urfolkskvinnenes situasjon.

Fattigdom er tett knyttet til likestilling og kvinners rettigheter. Omtrent en milliard mennesker lever i dag i ekstrem fattigdom. Sytti prosent av disse er kvinner og jenter, til tross for at to tredeler av alt arbeid utføres av disse. Kvinner har også mindre innflytelse på økonomien i husholdet. Det er vist at der hvor kvinner styrer familiens økonomi gir dette større prioritering til mat og barnas utdanning enn når menn bestemmer. Dette viser at fattigdomsbekjempelse er god kvinnepolitikk. Ved å støtte kvinner, støtter man framskritt.

Samtidig ser vi at internasjonalt arbeid er med på å heve statusen til likestillingssakene her hjemme, og vi kan få et internasjonalt press på nasjonale myndigheter i saker som angår den samiske befolkningen.

Våre erfaringer så langt når det gjelder likestilling på den internasjonale arena er at urfolkskvinner i liten grad har mulighet til å delta på slike internasjonale arenaer og at vi som deltok hadde begrenset tilgang og innflytelse i forhandlingene som foregikk.

I det internasjonale arbeidet ønsker derfor sametingsrådet å arbeide for å styrke urfolkskvinnens tilstedeværelse og innflytelse på den internasjonale arenaen. Viktig er det også at kvinnesak og saker som angår urfolkskvinner tas opp, synliggjøres og diskuteres på internasjonale arenaer der Sametinget deltar. Sametingsrådet vil arbeide videre med å klargjøre vår rolle og våre målsettinger i dette arbeidet.

Videre oppfølging

Sametingsrådet har hatt gode erfaringer med Sametingets handlingsplan for likestilling 2009-2013. Selv om ikke alle tiltak har gitt resultater, har det vært et konkret dokument som synliggjør likestilling og som tydelig viser Sametingets posisjon i likestillingsarbeidet. Den har derfor vært et godt grunnlag for vår dialog med statlige myndigheter og andre samarbeidspartner i likestillingsarbeidet.

Vi har også gode erfaringer så langt med det internasjonale likestillingsarbeidet. Å arbeide på internasjonalt nivå gir oss både støtte i vårt arbeid her hjemme, og vi kan selv være med å bidra til at rettighetene til spesielt urfolkskvinner bedres.

I det videre arbeidet med likestilling i Sametinget ønsker derfor sametingsrådet å bygge på disse erfaringene. Vi vil at det skal utarbeides en ny handlingsplan for likestilling for neste valgperiode. Vi ønsker også å fortsette arbeidet med likestilling på den internasjonale arenaen.

Visjon

I handlingsplanen har vi følgende visjon for likestillingsarbeidet i samiske samfunn:

- Et likestilt samisk samfunn med like rettigheter, plikter og muligheter for kvinner og menn.

Denne visjonen er noe vi kan strekke oss etter. Det er ambisiøst, men vi mener at det ikke er uopnåelig. Ellers vil hensikten med vårt likestillingsarbeid være bortkastet. Vi vil derfor foreslå å videreføre dette som Sametingets visjon i arbeidet med likestilling.

Mål

Likestilling er ikke et eget tema men et aspekt ved samfunnet som griper inn i alt vi driver med. Vi har derfor flere hovedmål i vårt likestillingsarbeid. Forslagene til hovedmål bygger på arbeid som allerede

er påbegynt og som har gitt resultater. Vi må også forsøke å løse tiltak i handlingsplanen som ikke har gitt konkrete resultater. Og vi må prøve å velge nye veier mot målet.

Sametingsrådet vil derfor bygge på følgende hovedmål i det videre likestillingsarbeidet:

- Likestilling er implementert i alle politikkområder i Sametingets arbeid
- Arbeidsplasser for kvinner i samiske samfunn
- Den internasjonale rettsutviklingen for urfolkskvinner er bedret
- Aksept og toleranse for homofile og lesbiske
- Både barn, kvinner og menn skal ha rett til et liv fritt for vold og trusler om vold

Strategier

Strategiene er Sametingets overordnede veivalg og satsinger, som viser hvilke endringer som skal prioriteres framover for at vi skal nå våre overordnede og langsiktige mål.

Under er forslag til strategier i det videre arbeidet med likestilling. Strategiene er forankret i diskusjonen om de framtidige utfordringene i likestillingsarbeidet.

- I all saksbehandling i Sametinget må det foretas en vurdering på om sakene vil gi ulike konsekvenser for kvinner og menn
- Lik kjønnsrepresentasjon i beslutningsorganer i samiske samfunn
- Bidra til økt kvinneandel i styrer og verv knyttet til primærnæringene
- Bidra til at flere unge menn deltar i samepolitikken
- Økt fokus på kompetansearbeidsplasser i samiske samfunn
- Bidra til at samisk likestillingsarbeid forankres i ulike institusjoner og organisasjoner
- Sikre urfolkskvinner større tilstedeværelse og innflytelse i på den internasjonale arenaen
- Økt fokus på kvinnesak i Sametingets internasjonale arbeid
- Bidra til større åpenhet om homofili i samiske samfunn
- Større fokus på mansrollen i samiske samfunn
- Et styrket hjelpeapparat bygd på samisk språk og kultur mot alle former for vold i nære relasjoner

De framtidige tiltakene i Sametingets likestillingsarbeid kommer i ny handlingsplan for likestilling og i Sametingets budsjett.